

ВИЖДАНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НИП

Уважаеми господа,

Вижданията ми за развитието на НИП е в посока подобряване на институционалното сътрудничество в рамките на съдебната система, както и с други организации изброени подробно.

Решенията на Управителния съвет се приемат с мнозинство от 5 гласа и дейността му е отразена в чл. 249 и следващи на ЗСВ. Управителният съвет на НИП избира директора и заместник-директорите, които отговарят за изпълнението на директивите за развитие на дейността му, определени от самия УС, който прави предложения до ВСС относно ежегодната програма за обучение, което поне статистически гарантира на всеки магистрат участие в поне един курс.

ВСС има правомощия да нареди на НИП провеждането на задължително текущо обучение и наистина неотдавна е взето решение за провеждане на обучение по съдебна етика и борба с корупцията.

Що се отнася до първоначалното обучение, то трае 6 месеца и в него участват издържалите успешно изпитите за младши съдия или прокурор, този процес е ръководен от ВСС, макар НИП да оказва логистична помощ.

Що се отнася до текущото обучение, то обхваща три групи:

- задължително едноседмично обучение преди повишаване в длъжност,
- семинари за законодателните промени
- обучение по европейско право.

Обучението он-лайн в момента е предмет на един проект за сътрудничество.

Предвижда се Министерството да предлага на НИП какви курсове да се провеждат (такива са курсовете за съдебни изпълнители и съдии по вписванията), до момента не е имало случай тези предложения да са били отхвърляни.

Що се отнася до финансирането на НИП, то се извършва в 90% със собствени средства, независимо че е второстепенен разпоредител, тъй като първостепенен е ВСС и фактически част от бюджета му е предназначен за НИП.

Колкото до предвидената в закона възможност да се получават дарения, на практика такива не е имало, според предоставената ни от българските партньори информация; когато става въпрос за съвместни дейности (чл. 251.2 ЗСВ), проведени са дейности със съфинансиране от други институции (такъв е случаят с Американската агенция за развитие).

Няма тясно сътрудничество с Висшия адвокатски съвет поради евентуален конфликт на интереси между съдии и адвокати, което би затруднило провеждането на съвместно обучение.

Препоръчвам да се установи по-тясно сътрудничество, например чрез присъствието на съдии в адвокатски кантори по време на обучението, което обикновено се прави при завършване на университетското образование на юристите. Необходимо е да се поддържат контакти и със Съюза на юристите. Пет-шест пъти годишно се провеждат и смесени курсове.

Що се отнася до съдържанието на курсовете, по-голямата част от него се публикува на сайта на НИП, като някои от курсовете се издават и на хартиен носител.

От своя страна НИП поддържа връзки с други подобни училища извън България, главно от латинския юридически кръг (Испания, Франция, Португалия) и е част от мрежата на училищата за магистрати. Това сътрудничество е полезно.

НИП е подчинен основно на ВСС, макар че винаги се взема предвид и мнението на министерството. Необходимо е изрично да се подчертае, че НИП е част от съдебната система, следователно неговите служители са съдебни служители, този извод се подразбира, но трябва да се каже ясно в закона.

Що се отнася до преподавателите, трябва да се направи разграничение между постоянни и временни преподаватели: първите работят с младшите съдии в шестмесечните курсове и екипът се състои от един наказателен и един граждански съдия, и един прокурор. Те са командирани в НИП, като командироването им е одобрено от ВСС, макар че НИП подписва назначаването им. Избират се на базата на предложения, изготвени по заслуги. Що се отнася до временните преподаватели, те подписват граждански договор с НИП и се избират по следните критерии:

- а) въз основа на натрупания опит
- б) съдии и прокурори, които са участвали в работни групи по изменение на закони.
- в) преподаватели, предложени неофициално от членове на Управителния съвет на НИП, обикновено авторитети в дадена материя: Желателно е този критерий да стане по-обективен, като се определят ясно елементите на оценката, така че да се избегне прекалена дискреционност по този въпрос. Такива елементи могат да бъдат натрупаният в преподаване на конкретната материя опит, публикации, научни трудове и др.
- г) магистрати, заинтересовани да изнесат дадена лекция.

Може да се осъществи процес на оценка на преподавателите от участниците в първоначалното обучение, чрез попълване на формуляр. Въпреки това няма методология за оценка при обучението на обучители, независимо че в началото тази роля е била поета от съдии, преминали през два курса за обучение.

Що се отнася до подбора на участниците в **областта на сътрудничеството и международното право**, НИП прилага обективни критерии като владенето на езици или преподаването в НИП, където кандидатите да са чели лекции по конкретната материя, макар че понякога съдиите представят самостоятелно своята кандидатура за участие и ролята на НИП се свежда до това да бъде контактна точка, която приема поканата за избрания съдия.

Що се отнася до критериите за подбор в конвенционалното обучение, първият критерий е конкретната материя и отношението на кандидата към нея (има ли опит в тази област, дали работата му е свързана с темата на курса, има ли свои проучвания, публикации, научни изследвания по същата тема), а вторият – колко пъти е участвал в други курсове.

Отношенията с ВСС са добри и НИП е част от съдебната система, разбира се, не като правораздавателен орган, а като институция, която се занимава пряко с

прилагането на практика на правомощията на ВСС относно квалификацията и подготовката на съдиите.

До момента не е възниквала необходимост да бъде създадена педагогическа комисия, която аз препоръчвам и не са оставали неизползвани средства, одобрени и отпуснати от бюджета на НИП, за тази цел.

Необходимо е да се поддържа тясно сътрудничество с Министерство на правосъдието и по конкретно с отдел "Международни програми".

Всеки месец в Министерството се провеждат съвещания по програмите. На тези срещи трябва да присъстват и представители на НИП.

Реализирани са различни проекти, например, оперативната програма за административен капацитет, за специализираната администрация на Министерството на правосъдието, както и за съдиите по вписванията и съдебните изпълнители, за публичността и ефективността на производството по обявяване в несъстоятелност, обучение на инспекторите и др. Въпреки това липсва координация, която да дава възможност за предварително запознаване с програмите.

Министерството на правосъдието издава списание, специализирано по европейско право и интеграция, издават се четири броя годишно, които се разпращат на всички съдилища в България, юридически факултети и НИП, но засега липсва електронна информация.

По отношение на степента на сътрудничество може да има обмен на информация при изготвянето на законодателни промени. По някои проекти са осъществени посещения в Съда по правата на човека в Страсбург, в които са участвали магистрати и са били съгласувани с Министерството така, както и с ERA (Академия по европейско право).

Би трябвало да се провеждат срещи със съветниците по туининг проектите и ръководителите на екипи с представители на НИП за да се движат в една насока.

Установен е проблем с координацията на проектите, Министерството не е запознато с всички международни проекти. Няма задължение за подаване на информация. Необходимо е да бъдат създадени механизми за сътрудничество в такъв смисъл..

За преодоляване на тази ситуация са възможни два механизма. Единият са работните групи, които да са партньори на Министерство на правосъдието (съществува задължение за сътрудничество и координация на проектите в областта на правосъдието).

Вторият механизъм са координационните групи, които следят за спазването на законността в областта на правосъдието

Разработен е европейски съдебен портал, който предполага възможност за достъп до европейските регистри.

Виждания за институционалните връзки на НИП

1. Член 252 на Закона за съдебната власт предвижда различни средства или механизми, чрез които НИП може да получава оперативни фондове и средства. Тези механизми са отбелязани, но не са конкретизирани и развити в законовия текст.

Необходимо е да бъдат съответно дефинирани механизмите, чрез които НИП може да получава средства и ресурси от ВСС и други външни дарители.

2. Не съществуват формални междуведомствени отношения между Висшия адвокатски съвет и НИП поради опасения от евентуален конфликт на интереси.

Трябва да се установят здрави и прозрачни връзки между двата органа и да се създадат платформи за сътрудничество в интерес на взаимното обучение.

3. Назначаването на преподаватели в НИП не винаги се извършва по прозрачен начин. Съветът може да определи по неофициален начин преподаватели, за да бъдат одобрени от НИП.

Необходимо е да се въведе обективна система за назначаване на преподаватели в НИП.

4. ВСС трябва да гарантира качеството на обучението в НИП.

За целта е необходимо да се въведат редовни програми за обучение на обучители и да се установи годишна програма за основните предмети, които трябва да бъдат включени в учебните планове.

5. Функционалните връзки между ВСС и НИП не са достатъчно уредени.

Може да бъдат укрепени връзките между ВСС и НИП чрез създаването и развитието на съвместни механизми за координация и контрол.

6. Министерството не е достатъчно добре информирано за проектите и програмите на дарителите в областта на правосъдието.

Необходимо е да бъдат създадени органи за координация между дарители, например чрез постоянни работни групи и единно представителство на всички тези групи

7. Министерството не е достатъчно добре информирано за дейността на други органи или институции в сферата на правосъдието.

Създаване на междуведомствени и външни работни групи за информация и координация между различните участници в тази област: ВСС, прокуратура, дарители, МВР, адвокатура...

По отношение на обучението, в НИП се провеждат семинари, Съюзът на юристите в България организира семинари по проектозаконали, което е логично,

Участието на адвокати и съдии в един и същи курс е определено положително.

8. Установен е евентуален недостиг на информация на етап изработване на проектозаконали, по-конкретно когато се отнасят до съдебната власт, като участието на ВСС при даването на мнения по законодателните текстове е абсолютно необходимо.

Да се засили участието на ВСС и НИП в изработването на всички проектозаконали, които биха могли, пряко или косвено, да засягат съдебната власт или особено важни проблеми от общ интерес.

Да се даде максимална гласност на проектозаконали в етапа на обсъждането им.

Да бъде удължен периодът на обсъждане, за да се подпомогнат заинтересованите да дадат своите мнения или становища.

Да бъде продължена подкрепата за консултативната дейност на международни експерти при изработването на особено важни или обществена значими проекти, когато тя е необходима.

9. Що се отнася до координацията с адвокатите като представители на свободна професия, свързани с правораздаването, предлагам следното:

Да се подобри обучението на съдии и адвокати чрез редовни съвместни дейности между съдебната власт и Висшия адвокатски съвет. Би могло, например, да се използва Съюза на юристите в България като платформа за обучение и провеждане на съвместни действия с НИП.

Прокуратурата участва в законодателния процес чрез своите становища по проектозаконите, но едва когато те са почти готови, без да може да предлага неуредени или непредвидени в закона въпроси и, следователно, възможността да предлага промени е твърде ограничена. Същото е положението на НИП.

Министерството на правосъдието разполага с кабинет от съветници, съставен от магистрати и прокурори. Координацията между тези органи би могла да се усъвършенства. В крайна сметка промените в съществуващото законодателство или създаването на нов закон зависят от политическата воля на депутатите.

Гражданският съвет е орган, създаден в рамките на ВСС и съставен от журналисти, неправителствени организации и представители на гражданското общество, с който е необходимо да се осъществи по тясно сътрудничество.

Твърдението, че не е възможно да се провеждат съвместни курсове за обучение на съдии и адвокати, защото има конфликт на интереси, не се основава на емпирична база или на научно изследване. В действителност съвместното обучение е дори желателно, защото спомага както за институционалното, така и за професионалното сътрудничество, улеснява се комуникацията между юристите, работещи в сферата на правосъдието, като подобни курсове за обучение се използват, като начин за установяване на диалог между тях и за усъвършенстване на ресурсите.

Що се отнася до връзките с медиите е необходимо да се организира комуникацията с тях, така че всичко е прозрачно.

Съвместни дейности за подготовка на адвокати, съдии и прокурори е въпрос на бъдеща координация.

Установено е, че е налице недостатъчно познаване от страна, на самите съдебни служители, на устройствената структура на съдебната власт, както и на други институции, свързани със съдебната система.

Необходимо е да бъде засилено обучението на съдии и магистрати по устройствено право чрез специални курсове по тази тема и анализ на ЗСВ по време на първоначалната подготовка или чрез редовен курс по време на текущата подготовка.

И в заключение нека да пожелаем успех на НИП в бъдещата му работа!

Поля Стоянова:

